

غدير در قرآن

از منظر تفاسیر اهل سنت

محمد یعقوب بشوی

www.ketab.ir

بشوی، محمدیعقوب، ۱۹۷۲ -

غدیر در قرآن از منظر تفاسیر اهل سنت / محمدیعقوب بشوی - قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۴۰۱.
۱۶۰ ص. - (مؤسسه بوستان کتاب؛ ۲۹۹۹) (کلام و عقاید)

ISBN 978-964-09-2417-4

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتاب‌نامه: ص. [۱۵۷] - ۱۶۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.

۱. تفاسیر اهل سنت - قرن ۱۴. ۲. غدیر خم - نظر اهل سنت. ۳. غدیر خم - احادیث اهل سنت.
۴. غدیر خم - جنبه‌های قرآنی. الف. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. مؤسسه بوستان کتاب. ب. عنوان.

۲۹۷/۴۵۲

BP ۲۲۳/۵۲

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۸۸۶۵۵۳۸

۱۴۰۱

www.ketab.ir

موضوع: کلام و عقاید

گروه مخاطب: تخصصی (طلاب و دانشجویان)
عمومی

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۲۹۹۹

مسلسل انتشار (چاپ اول و بازچاپ): ۷۹۷۰

بوستان کتاب

مدیر در قرآن از منظر تفاسیر اهل سنت

- نویسنده: محمد یعقوب بشوی
- ناشر: مؤسسه بوستان کتاب
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب
- نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۲ • شمارهگان: ۵۰۰
- بها: وبسایت رسمی مؤسسه بوستان کتاب

۳۵۱۰

تمامی حقوق نشر مکتوب و الکترونیک اثر متعلق به مؤسسه بوستان کتاب است

printed in the Islamic Republic of Iran

- ♦ دفتر مرکزی: قم، خ شهیدا (اصفانیه)، ص ب ۹۱۷ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۷-۳۷۷۴۲۱۵۵ / ۳۷۷۴۲۱۵۴ شماره: ۳۷۷۴۲۲۶ تلفن پخش: ۳۷۷۴۳۲۲۶
  - ♦ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهیدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب با همکاری ۱۷۰ ناشر)
  - ♦ فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان انقلاب، بین وصال و فلسطین، پلاک ۹۵۱، تلفن: ۶۶۹۶۹۸۷۸
  - ♦ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع پاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان رضوی، تلفن: ۳۲۲۳۳۶۷۲
  - ♦ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهارراه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۳۲۲۲۰۳۷۰
  - ♦ فروشگاه شماره ۵ (رنجین کمان، فروشگاه کودک و نوجوان): قم، چهارراه شهید، نش خیابان ارم، تلفن: ۳۷۷۴۳۱۷۹
- اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS)، با ارسال شماره همراه خود به ۱۰۰۰۲۱۵۵ و یا ارسال درخواست به:

پست الکترونیک مؤسسه: [E-mail: info@bustaneketab.com](mailto:info@bustaneketab.com)

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت: www.bustaneketab.com

با تقدیرانی از همکارانی که در تولید این اثر نقش داشته‌اند:

- اعضای شورای بررسی آثار • سرویراستار: محمدرضا منصفی سرونادانی • ویراستار: هادی قنبری
- اصلاحات حروف نگاری: طاهره احسنی • صفحه‌آرا: حسین محمدی • نمونه خوانی: محمد وکیلی
- کنترل فنی صفحه‌آرایی: سیدرضا موسوی منش • طراح جلد: محمود هدایی • اداره آماده‌سازی: حمیدرضا تیموری
- اداره چاپخانه: مجید مهدوی و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی • مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی.

رئیس مؤسسه
محمدباقر انصاری

فهرست مطالب

۱۱	.....	مقدمه
۱۳	.....	فصل اول: آیه ولایت
۱۳	.....	مقدمه
۱۴	.....	معنای «ولایت» در لغت
۱۵	.....	معنای «ولایت» در اصطلاح
۱۷	.....	نگاهی به آیه ولایت
۱۸	.....	شان نزول آیه ولایت
۲۶	.....	نظر مفسران و دانشمندان اهل سنت درباره مصداق ولی در آیه ولایت
۲۷	.....	راویان حدیث ولایت
۲۸	.....	تفسیر آیه
۳۵	.....	ارتباط آیه ولایت با غدیر
۴۰	.....	ولی بودن امام علی <small>علیه السلام</small> در زمان پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small>
۴۵	.....	فصل دوم: آیات نازل شده درباره ولایت، قبل از غدیر خم
۴۵	.....	مقدمه
۴۵	.....	آیه تارک

۴۵	.....	شان نزول آیه تارک
۴۸	.....	تفسیر آیه
۵۶	.....	آیه نصب
۵۷	.....	شان نزول آیه نصب
۵۹	.....	دیدگاه مفسران اهل سنت درباره آیات نصب
۵۹	.....	دیدگاه اول
۶۰	.....	نقد و بررسی
۶۱	.....	دیدگاه دوم
۶۱	.....	نقد و بررسی
۶۱	.....	دیدگاه سوم
۶۲	.....	نقد و بررسی
۶۲	.....	دیدگاه چهارم
۶۲	.....	نقد و بررسی
۶۳	.....	دیدگاه پنجم
۶۳	.....	نقد و بررسی
۶۴	.....	دیدگاه ششم
۶۴	.....	نقد و بررسی
۶۵	.....	دیدگاه هفتم
۶۶	.....	نقد و بررسی
۷۱	.....	دیدگاه هشتم
۷۱	.....	نقد و بررسی
۷۱	.....	دیدگاه نهم
۷۲	.....	نقد و بررسی
۷۲	.....	دیدگاه دهم

۷۲	نقد و بررسی
۷۲	دیدگاه یازدهم
۷۳	نقد و بررسی
۷۳	دیدگاه دوازدهم
۷۳	نقد و بررسی
۷۴	دیدگاه سیزدهم
۷۴	نقد و بررسی
۷۵	دیدگاه مطلوب
۷۹	پیوند سوره انشراح با دعای موسی <small>عليه السلام</small>
۸۵	تفسیر آیه
۸۸	آیه ابلاغ
۸۹	شان نزول آیه ابلاغ
۸۹	دیدگاه مفسران اهل سنت در باره آیه ابلاغ
۸۹	۱. ابن ابی حاتم (متوفای ۳۲۷ق)
۹۰	۲. ابواسحاق احمد ثعلبی (متوفای ۴۲۷ یا ۴۳۷ق)
۹۱	۳. واحدی (متوفای ۴۶۸ق)
۹۱	۴. حسکانی (متوفای ۴۹۰ق)
۹۵	۵. فخرالدین رازی (متوفای ۶۰۶ق)
۹۶	۶. نظام الدین نیشابوری (متوفای ۷۲۸ق)
۹۶	۷. میبدی (قرن ششم)
۹۷	۸. سیوطی (متوفای ۹۱۱ق)
۹۷	۹. شوکانی (متوفای ۱۲۵۰ق)
۹۷	۱۰. آلوسی (متوفای ۱۲۷۰ق)
۹۸	۱۱. صدیق خان قنوجی (متوفای ۱۳۰۷ق)

- ۹۸ ..... ۱۲. رشید رضا (متوفای ۱۳۵۴ق)
- ۹۸ ..... تفسیر آیه
- ۱۰۱ ..... ولایت نظام الهی
- ۱۰۲ ..... چرایی تهدید پیامبر صلی الله علیه و آله؟
- ۱۱۵ ..... خوف پیامبر صلی الله علیه و آله

فصل سوم: آیات نازل شده درباره غدیر، بعد از اعلام ولایت

- ۱۱۷ ..... مقدمه
- ۱۱۷ ..... آیه اکمال
- ۱۱۸ ..... شأن نزول آیه اکمال
- ۱۱۸ ..... الف) نزول آیه در شب یا روز عرفه
- ۱۱۹ ..... ب) نزول آیه در روز غدیر
- ۱۱۹ ..... ۱. خطیب بغدادی (متوفای ۴۶۳)
- ۱۱۹ ..... ۲. ابن مغزلی (متوفای ۴۸۳)
- ۱۲۰ ..... ۳. ابن عساکر (متوفای ۵۷۱)
- ۱۲۰ ..... ۴. سیوطی (متوفای ۹۱۱ق)
- ۱۲۱ ..... نقد و بررسی
- ۱۲۳ ..... سیاق آیه اکمال
- ۱۲۴ ..... مراد از «الیوم» در آیه
- ۱۲۴ ..... ۱. روز بعثت
- ۱۲۵ ..... ۲. قبل از فتح مکه
- ۱۲۶ ..... ۳. بعد از فتح مکه
- ۱۲۶ ..... ۴. روز فتح مکه
- ۱۲۷ ..... ۵. روز نزول سوره برانت

مقدمه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين، والعاقبة للمتقين، وأشهد أن لا إله إلا هو، وحده لا شريك له، الإله الخلق والامر تبارك الله رب العالمين. وأشهد أن محمداً عبده ورسوله، أرسله رحمة للعالمين وأنزل عليه كتاباً لا يأتيه الباطل من بين يديه ولا من خلفه، تنزيل من حكيم حميد. ثم الصلاة والسلام على أهل بيته الطيبين الطاهرين وأصحابه المنتجبين. اللَّهُمَّ صل على محمد وآل محمد وعجل فرجهم، أما بعد، قال الله تعالى: «وَنَزَّلْنَا مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا»^۱.

هدف از نزول قرآن مجید، شناخت و صلح و جامعۀ همواره به سوی تکامل بوده است.

قرآن مجید راهی استوار را پیش روی جامعۀ قرار داده است که هیچ نوع کجی، انحراف و ظلمت در آن راه ندارد:

«إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ»^۲

درحقیقت، این قرآن بدان (شیوۀ ای) که پایدارتر است، راهنمایی می‌کند.

باتوجه به چنین جایگاهی که برای قرآن تعریف شده است، به ساحت آن

۱. انبواء، آیه ۸۲.

۲. همان، آیه ۹.

تمسک جستیم و درباره موضوع بسیار سرنوشت ساز «ولایت» نوشتیم. این اثر از سه فصل تشکیل شده است:

در فصل اول درباره مفهوم ولایت و تمرکز بر آیه ولایت، در فصل دوم، درباره آیات غدیر و ولایت قبل از اعلام ولایت در میدان غدیر و در فصل سوم، آیاتی که بعد از واقعه غدیر خم درباره آن نازل گردیده، مرکز بحث قرار گرفته است. همه مباحث تفسیری این کتاب با نظر به تفاسیر اهل سنت و با روش اجتهادی طرح شده و مطالب علمی با زبان و قلم روان و وحدت آفرین به رشته تحریر در آمده است.

امید است که اهل نظر مطالبی را که نیاز به اصلاح دارد، به نگارنده تذکر دهند. از کارکنان ارجمند مؤسسه بوستان کتاب به خاطر آماده سازی و چاپ نیکوی این اثر صمیمانه سپاس گزارم و توفیق روزافزونشان را از خداوند متعال می خواهم. «وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ».

محمد یعقوب بشوی

اسلام آباد پاکستان